

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

теоретичний компроміс в багаторічній дискусії прихильників академічної позитивістської психології і психологів-практиків, що дотримуються гуманітарної методології пізнання людини.

По-друге, це перенесення уваги з суб'єкта на цілісну ситуацію, в якій він діє, оскільки саме ситуація багато в чому визначає логіку поведінки людини і міру відповідальності за результат її вчинку. Значення ситуаційних детермінант підкреслюється у ряді робіт. Так, наприклад, Х. Хекхаузен вважає, що «особливості ситуації більшою мірою детермінують поведінку, ніж диспозиції суб'єкта». Ситуація і рівень її значущості впливає на появу нових особистісних утворень, наприклад, нових цінностей, поглядів [2]. Виділяють різноманітні класи особливих умов існування особи, а саме: важкі життєві ситуації; ситуації повсякденності; типові ситуації учбово-професійної діяльності.

Варіантом типової стресової ситуації є ситуація відчуття себе об'єктом критики або ж чиеїсь мимовільної чи добре спланованої маніпуляції. При агресивному опорі є ризик спровокувати конфлікт, із подальшим погіршенням ефективності спільної взаємодії; при пасивній поведінці особа втрачає можливість діяти за власним планом, відповідно до особистих цілей і цінностей, знижується самооцінка і впевненість у собі. Модель поведінки між полюсами агресивності і пасивності – це *асертивна поведінка*, коли особа наполегливо і впевнено відстоює власну думку, не порушуючи моральних прав інших, із повагою до партнерів у спілкуванні [1; 3].

Список використаних джерел

1. Джаннантоніо М. Чи зі мною все гаразд? Самоповага та асертивність. Львів : Свічадо. 2020. 168 с.
2. Корнієнко І. О. Психологія опанувальної поведінки особистості: монографія. Мукачево : РВУ МДУ, 2017. 465 с.
3. Патерсон Р. Дж. Асертивність: як навчитися висловлювати думки і відстоювати інтерес на роботі та у стосунках з близькими. Київ : Науковий світ, 2022. 288с. (рос. мовою)

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА РІВЕНЬ ТРИВОЖНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Лісняк Богдана, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Демянюк О. Б., старший викладач

У наш час важко переоцінити роль засобів масової комунікації в побутовому житті людини. А з початком повномасштабних воєнних дій на

території України, вони набули особливого значення для кожного українця. Протягом перших місяців війни, засоби масової комунікації стали для багатьох чи не єдиним способом зв'язку із зовнішнім світом. Особливо це було відчутно у тих містах, де велись активні бойові дії, адже жителі міст фактично виявились відрізаними від інформаційного простору. А ті, хто знаходився у більш спокійних місцях, змушені були постійно перевіряти стрічну новин, намагались весь час контактувати із своїми родичами, близькими, та й навіть зовсім незнайомими людьми у пошуках нової інформації про хід воєнних дій.

Безумовно, засоби масової комунікації стали для українців допоміжним інструментом при прийнятті важливих рішень: чи залишатись в місті, чи краще виїхати, якими шляхами проложити маршрут, куди їхати, як вберегти себе в критичних ситуаціях. Крім того, в мережі комунікацій кожен міг отримати таку необхідну на той час підтримку від пересічних людей.

Проте, в той же час, неможливо не помітити, наскільки сильно вони вплинули на рівень тривожності у соціумі, поширення депресивних настроїв, деморалізацію та емоційну дестабілізацію населення.

Мета публікації – провести теоретичний аналіз впливу засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу.

Термін «особистісна тривожність» використовується як стійка характеристика особистості. Тривожність як властивість особистості традиційно визначають у вигляді тенденції до переживання нейтральної ситуації як погрозової та відповідній поведінковій тенденції щодо уникання уявної погрози. Особистісна тривожність має хронічний, не пов'язаний з особливостями ситуації характер.

Науковці зазначають, за неодноразового повторення умов, які провають високі показники тривоги, виникає постійна готовність переживати такий стан. Постійні переживання тривоги фіксуються та стають особистісною якістю – тривожністю.

Г. Прихожан виділяє два типи джерел стійкої особистісної тривожності:

– тривала зовнішня стресова ситуація, яка виникла в результаті частого переживання станів тривоги. Тривалий та частий вплив стресової ситуації за відповідної її оцінки індивідом розглядається як основне джерело невротичних та передневротичних станів, у тому числі тривожності;

– внутрішні – психологічні чи психофізіологічні чинники [3].

На нашу думку, до зовнішніх джерел тривоги в умовах воєнного стану можна віднести і засоби масової комунікації (далі - ЗМК) як спосіб поширення недостовірної, неперевіреної інформації.

Розвиток мережевої комунікації включає в себе такі процеси, при яких відбувається не тільки передача інформації, але і її спотворення, вона може мимоволі зростати або зникати. Складність комунікаційного процесу пов'язана з тим, що одна й та сама інформація може бути зрозуміла й інтерпретована різними людьми по-різному. Крім того, одна й та сама інформація не може по-різному сприйматися однією людиною в різні періоди її життя, або коли вона перебуває в різних емоційних станах [1].

Саме персоніфікація інформації (автор повідомлення — знайома людина) та отримання її через індивідуальні й персоніфіковані канали комунікації (месенджери, соцмережі) є сьогодні найбільш дієвим засобом розбудови інформаційних онлайн- та офлайн-мереж. Саме тому дуже популярними є чати та канали в мережах Telegram, Viber, WhatsApp. Також важливе значення мають такі швидкісні канали поширення інформації, як Twitter, Facebook, Instagram.

Якщо боротися із ворожою пропагандою у звичайних ЗМІ доволі просто за допомогою відповідних положень національного законодавства, шляхом певних заборон, то з інформаційними атаками в соціальних медіа традиційні методи боротьби не дають результатів. У такому разі необхідно шукати інші засоби, передусім працювати на випередження, формуючи відповідний рівень критичного мислення в суспільстві [2].

Такий підхід ставить на меті постановку питань та запитів до медіа тексту й поданої інформації задля отримання об'єктивної відповіді. Варіативність таких запитань залежить від виду медіа, що подає інформацію, та написаного тексту. Шляхи пошуку відповідей на такі запитання призвана надати медіаосвіта, котра формує медіаграмотність населення. Медіаграмотність являє собою сукупність знань і навичок сприйняття, аналізу, інтерпретації тексту медіа повідомлення.

Розвинуте критичне мислення сприяє більш об'єктивному сприйняттю інформації та інформаційних джерел, не поширюючи та не створюючи фейків – інформації, що не відповідає дійсності, а це надзвичайно важливо в умовах воєнного часу [1].

У прикладній психології критичне мислення визначається як «якість, яка виявляється в здатності людини реально оцінювати власні й чужі думки, виявляти в них сильні й слабкі сторони, здатності переглядати теорії, які вже склалися, змінювати їх, якщо вони вступають у суперечність із новими даними науки, суспільного життя, практики» [2].

У сучасних умовах інформаційної війни, в якій опинилася Україна, важливо виховувати самостійних, незалежних і творчо мислячих людей. Людей, які б володіли навичками критичного осмислення та аналізу фактів і подій навколо, чиє мислення було б звільнене від конформізму та

догматизму. Однією з причин гальмування демократичного розвитку суспільства є те, що значна частина людей не готові свідомо брати участь у цьому процесі, не здатні самостійно та критично осмислювати складності реального життя. Від наявності або відсутності вищевказаних ознак певною мірою залежить доля держави. Критичне мислення є не лише наслідком демократичного способу життя, а й фактором його формування.

Список використаних джерел

1. Борух О. А. Вплив засобів масової комунікації на тривожність підлітків у воєнний час. Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня магістра спеціальності «Психологія». Київ, 2022. 89 с. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/56992>
2. Курбан О. Проблема критичності мислення при споживанні медіаконтенту в умовах інформаційної війни. *Синopsis*. 2022. Випуск 28. С. 21–27. URL: <http://surl.li/gtdcr>
3. Ясточкіна І. Особистісна тривожність як соціально-психологічна проблема. *Вісник Львівського університету. Серія Психологічні науки*. 2020. Випуск 6. С. 165–170. URL: <http://surl.li/gtdcx>

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОНКОЛОГІЧНО ХВОРИХ ОСІБ

Максимюк Вікторія, здобувач ОС магістр, 1 курс, РДГУ

Керівник: Хупавцева Н.О., доктор психологічних наук, професор

Людина яка стикається із таким життєвим викликом як онкозахворювання, переживає сильний стрес, страх за життя, тривогу за майбутнє та інші негативні емоційні стани. Цей діагноз звучить для неї як вирок, адже онкологічне захворювання складне у лікуванні та має важкі психологічні та соматичні наслідки внаслідок чого погіршується життєстійкість людини. В наш час та останні роки людям які хворіють як ніколи важко боротися за своє життя, бо пандемія, війна та економічна криза вносить багато негативних корективів в повсякденному житті. Тому розкриття теми життєстійкості онкохворих є актуальним питанням, яке потрібно піднімати, вивчати та вирішувати задля поліпшення їх стану. Лікування хворого залежить не тільки від ліків для організму, а й у підтримці його позитивного настрою на одужання, що впливає на психоемоційний стан. Людина не має відноситися до свого захворювання як до вироку та залишатися на одинці з хворобою. Життєстійкість важкохворих може

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життестійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життестійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.